

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СВОБОДИ ВІРОСПОВІДАННЯ У ПОЛЬСЬКОМУ СІМЕЙНОМУ ПРАВІ

(Justyna Krzywkowska, кандидат юридичних наук)
Факультет права й адміністрації Вармінсько-Мазурського університету,
м. Ольштин, Польща

Гарантії свободи віросповідання закріплені не тільки у внутрішньому праві певної релігійної спільноти, але й у міжнародній, європейській та національних правових системах. У кожній державі діють свої норми релігійного права, тобто власна система правового регулювання питань, пов'язаних із релігією та релігійними спільнотами. Свобода віросповідання стосується кожної людини, і в більшості країн поважають вільний вибір особистості, в тому числі й вибір релігії. Вивчаючи це питання, ми опиралися на положення Конституції Польщі [3, статті 25 і 53], Сімейного та опікунського кодексу [8], а також праць дослідників релігійного права – Юзефа Круковського [4], Артура Мезглевського [6], Анни Туні [7] і Марека Белецького [1]. Питання, що стосуються родини, містить і польський Конкордат [2]. Їх можна поділити на три групи: укладання шлюбу, судові рішення у справах шлюбу, співпраця між державою і церквою на користь шлюбу та родини.

Із 1998 року у Польщі діє дозвіл на укладання релігійного шлюбу із цивільними наслідками. Укладати шлюб таким чином дозволено членам 11 релігійних громад: Католицькій церкві, Польській автокефальній православній церкві, Євангельській церкві Аугсбурзької конфесії (лютеранській церкві), Євангельській реформаторській церкві (протестантській церкві), Євангельській методистичній церкві, Церкві християн-баптистів, Церкві адвентистів сьомого дня, Польсько-католицькій церкві, єврейським релігійним общинам, Старокатолицькій церкві Маріавітів, Церкві п'ятдесятників. Відповідно до ст. 1 § 3 Сімейного та опікунського кодексу [2] та ст. 10 Конкордату між Апостольською Столицею і Польською державою, релігійний шлюб у названих вище церквах реєструється в органах державної реєстрації актів цивільного стану (РАЦС) із дотриманням трьох вимог: відсутність перешкод для укладання шлюбу з боку нареченого і нареченої; бажання подружжя, щоб їхній церковний шлюб визнавався польським правом; духовна особа упродовж п'яти робочих днів після укладання шлюбу передає документи чоловіка та дружини керівникові органу державної реєстрації актів цивільного стану. Це дуже зручно для наречених, оскільки їм не потрібно складати подружню присягу двічі: раз у РАЦСі, а потім ще раз у церкві.

Конституція Польщі від 2 квітня 1997 року надає батькам право на виховання дітей відповідно до власних релігійних переконань; є можливість навчати релігії або етики у дошкільних навчальних закладах і державних загальноосвітніх школах; релігійні спільноти можуть створювати освітні заклади й управляти ними [3]. Батьки, як особи, відповідальні за своїх дітей, наділені батьківською владою (батьківськими правами та обов'язками). Сімейний та опікунський кодекс пояснює цей термін так: «Батьківська влада, зокрема, включає обов'язок і право батьків дбати про особу дитини, її майно, а також виховувати

дитину, поважаючи її гідність і права» [8, ст. 95]. Правильне виховання дитини передбачає і турботу про її духовний та фізичний розвиток. Положення Конституції [3, ст. 48] передбачають захист від тиску з боку органів державної влади, освітніх, релігійних чи культурно-виховних установ, а також від нав'язування з їхнього боку моделей виховання. Батьки мають вільний вибір щодо виховання своїх дітей, згідно з вірою, у якій вони виховані, але мусять при цьому зважити, чи буде це корисним для дитини. Польська конституція створює відповідні умови для батьків, щоб вони могли вільно виховувати своїх дітей у вірі, яку самі обрали [5].

З 1 вересня 1990 р. релігія знову введена до державних загальноосвітніх шкіл Польщі. Конституційні положення, що забезпечують вивчення релігії у школі [3, ст. 5, абзац 4], стосуються виключно релігійних спільнот, визнаних законом. До моменту досягнення дитиною повноліття рішення про вибір релігії приймають батьки. По досягненні цього віку кожен учень сам вирішує, що йому вивчати, незалежно від школи, у якій він навчається. Щоб підтвердити своє бажання відвідувати уроки релігії, достатньо простої письмової згоди. Заняття проводяться в обсязі 2 годин на тиждень. Визнання того, що уроки релігії такі ж важливі, як інші предмети, є виявом поваги кожної людини до вираження власних релігійних, світоглядних, філософських переконань у публічному житті. Батьки мають визначати провідний напрям виховання дитини. Основною метою батьківського виховання і навчання молодшої людини є її підготовка до дорослого життя в суспільстві. Важливо розвинути у молоді чуйне ставлення до інших. Можемо виділити три головних інститути християнського виховання: сім'ю, державу і Церкву. Завдяки інформації, яку дитина отримує від батьків, дідусів і бабусь, священника в церкві, вона може розвиватися духовно. Ще змалку дітей потрібно вчити тому, що має моральну цінність, а найкращим середовищем для цього є родина.

Право на свободу віросповідання є засадою демократичної держави, а в основі цієї свободи лежить гідність людини. Право на вільне віросповідання гарантоване всім особам, що перебувають на території Республіки Польща. Це право є невідчужуваним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Bielecki Marek, *Dobro dziecka jako przesłanka korzystania z jego prawa do wolności religijnej*, „Studia z Prawa Wyznaniowego” t. 7 (2004), s. 233-243.
2. Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, podpisany w Warszawie dnia 28 lipca 1993 r. (Dz.U. z 1998 r. Nr 51, poz. 318 ze zm.).
3. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm.).
4. Krukowski Józef, *Polskie prawo wyznaniowe*, Warszawa 2008.
5. Krzywkowska Justyna, *Współdziałanie państwa i Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce w zakresie opieki i wychowania dzieci zgodnie z przekonaniami rodziców*, Olsztyn 2018.
6. Mezglewski Artur, *Polski model edukacji religijnej w szkołach publicznych. Aspekty prawne*, Lublin 2009.

7. Mezglewski Artur, Tunia Anna, Wyznaniowa forma zawarcia małżeństwa cywilnego, Warszawa 2007.

8. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 2082).